

DOLENJSKE NOVICE

Dolenjske Novice izhajajo vsak četrtek; ako je ta dan praznik, dan poprej.

Cena jim je za celo leto 10 K, za pol leta 5 K. Naročnina za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 12 K, za Ameriko 14 K. List in oglasi se plačujejo naprej.

Vse dopise, naročnino in oznanila sprejema tiskarna J. Krajec nasl.

Nekoliko o perutninarstvu.

Sedanja spomlad nam nalaga v gospodarstvu različna dela, katera morajo biti v gotovem času izvršena, ako hočemo imeti uspehe. Tako tudi pri zelo važni panogi gospodarstva — perutninarstvu. Če je nam naša perutnina srečno prezimila, je naša prva skrb, da kurnice natančno posnažimo.

Treba ves nakopičen gnoj iz kurnice odstraniti, tla razkužiti z apneno raztopnino, kateri naj se pridene nekoliko kapljic kreolina. To uniči vse škodljive glivice, pokonča zalego muh, uši itd., da se nam v poletnem času preveč ne razmnože in perutnino ne napadejo. Posestniki modernih kurnic morajo celo kurnico pobeliti, torej tudi stene, strop in droge, na katerih živali po noči čepijo. Le popolna desinfekcija (razkuženje) ima ta pravi namen.

Umna gospodinja ne bo pustila gnoj v kurnici. Tak gnoj je treba vsaki teden odstraniti in tla s steljo, žaganjem, plevami, šoto ali peskom potresti. Tudi pleteni koši ali zaboji, v katerih nam perutnina nese, se operejo, osnažijo in nasteljejo s slamo ali senom. Nekateri gospodinjše še tega ne storijo, in kokoši nesejo jajca kar na tleh. Zato pa so taka jajca umazana. Ta nesnaga škoduje okusu jajc in upliva slabo na zarod v jajcu.

Dalje skrbimo, da ima perutnina v bližini leseno plitvo koritce za vodo, v katero naj se vsaki dan siveža voda nalije. Na to naše gospodinjše premalo mislijo in v krajih, kjer sploh vode primanjkuje in jo lovijo v vodnjake, perutnina drugače vode ne dobi, kakor če dežuje. Ves čas med tem pa opazujemo, da mora perutnina piti gnojnico ali vodo iz mlak. Ista živalim žejo ne pogasi!

Na naših kmetijah ima perutnina dosti prilike, gibati se na prostem, in tako priliko morajo je nuditi tudi oni posestniki, kateri nimajo za to potrebnega prostora. Zato napravijo ograjena tekališča. Bivanje na prostem — posebno v poletnem času — nadomesti polovico krme in nosijo tudi več jajc.

Za valenje odbirajmo jajca le od dobrih kokoši, torej takih, katere imamo zaznamovane kot posebno dobre jajčarice, katere pa so ob enem tudi dobre matere. Izmed domačih pasem ima vse dobre lastnosti

štajerska šopasta kokoš, dalje plimutovke in laške kokoši. Pri odbiranju jajc za valenje je treba predvsem gledati na enakomerno velikost in težo jajc. Mala, špičasta in pokvečena jajca niso dobra za valenje. Podložiti dajmo le toliko jajc, kolikor jih mora s svojim telesom pokriti in enakomerno greti; torej 13 do 15 jajc. Kokoši valijo 21 dni, race 26, gosi 28 dni.

Našim gospodinjim pa posebno priporočam rejo rac in gosi. Povsod se vidijo lepe črede teh živali, samo na Slovenskem zelo redko. Da ne bi tukaj uspevale, ni dvomiti. Seveda rabijo gosi in race bližino vode potokov, rek. Gosi dajejo manj opravila kot piščanci in kako hitro rastejo! V starosti 5 do 6 mesecev tehtajo 4 do 5 kg mesa in še izvrstno perje, katero je danes zelo drago. Reja mladih gosi je priprosta. Zadostujejo koprive, radič na drobno razsekljan, namešan s kuhanim krompirjem in otrobni po večkrat na dan. Starejše se že same pasejo. Mlade goske se ne smejo prehladiti in jih moramo ravno tako imeti na toplem saj prvih 14 dni.

Poleti zadostuje, ako perutnino krmimo zjutraj in zvečer. Zjutraj dajemo mehko krmo, zvečer pa nekoliko zrnja.

Perutninarstvo zahteva od naših gospodinj najmanjšega napora in vzlic temu nam daje, posebno v sedanjih časih lepe dohodke. Kokoši naj nam dajejo po večini jajca, race, pure in gosi pa meso in mast. Zato je le želeti, da bi se naše gospodinjše več pečale s perutninarstvom.

Fran Malasek.

Protestni shod novomeškega ženstva in ustanovni shod podružnice žensk. društva.

IV.

Ga. dr. Žitkova otvori ustanovni shod podružnice „Splošnega sloven. ženskega društva“, nakar ga. profesorica M. Wessnerjeva pojasni navzočim pomen in delovanje tega društva:

Velecenjene dame, drage sestre! — Častna naloga mi je, da Vas smem pozdraviti v imenu ljubljanskega ženskega društva. Prinašam Vam pozdrave od naših zavednih Slovenk iz Ljubljane. Prinašam Vam zlasti iskrene pozdrave od naše izredno marljive predsednice, gospe Franje Tavčarjeve. Kako rada bi bila tudi ona prihitela v Vašo sredo, da se raduje z

Vami pri ustanovitvi Vašega društva. A morala je načelovati važnemu ženskemu protestnemu shodu v Ljubljani.

Čast mi je, da morem prisostvovati ti ustanovitvi kot zastopnica Vašega materinskega ljubljanskega društva. Razveseljiv pojav je Vaš današnji ustanovni shod. Saj nam priča o Vaši zavednosti, o Vaši politični zrelosti. Priča nam, da prav pomujete duh nove jugoslovanske demokratske dobe, da prav pomujete ženske dolžnosti, a tudi ženske pravice; priča nam, da stremite po napredku in po izobrazbi, priča nam, da tudi tu stopi jugoslovansko ženstvo v javnost.

Skoro pet let strašne vojske ni moglo javno delovati naše društvo. A nova doba je prišla in z njo nove zahteve, nove dolžnosti, nove pravice! Živimo v dobi, ko se vse giblje, reformuje in organizuje. Duh časa zahteva, da stopi tudi ženstvo na plan in zahteva svojih pravic.

Naše društvo je bilo ustanovljeno pred 16 leti z nalogo, skrbeti, da se daje ženstvu boljšo izobrazbo sploh in posebej še v socialnih vedah. To pa ne zadostuje več za sedanjdo dobo. Zato se je na občnem zboru enoglasno in navdušeno sprejel predlog, naj se v našem društvu združuje vse ženstvo brez razlike stanu in političnega naziranja. V tem društvu naj najde vsaka žena, vsako dekle, bodisi v glazerokovicah ali z žulavo roko, zavetje, zaslombe. Tu naj dobi podporo in svete, kadarkoli rabi. Tu naj pove vse svoje težnje, svoje želje, tu naj najde razumevanje za vse krivice, ki se ji gode. Društvo naj bo torišče in središče vsega ženskega gibanja. A ne le Slovenke — vse Jugoslovance naj se združijo — kajti le v slogi je moč! — Bližamo se dobi, ko bomo tudi me zahtevale pravico sodelovanja pri zakonodaji, ki je bila do sedaj ženstvu toliko krivična. In takrat se moramo strniti, tesno strniti vse Jugoslovance in z vsemi dopustnimi in ženskemu dostojanstvu primernimi sredstvi zahtevati volilno pravico.

V dosego svoje naloge je društvo ustanovilo svojo knjižnico, ki obsega dela vseh slovenskih pisateljev in pesnikov, slovenske, hrvatske, in druga leposlovna in popularna znanstvena dela ter revije posebno o ženski emancipaciji. Prirejali so se učni tečajji jezikovni, kakor: češki in hrvatski, za krojno risanje in knjigovod-

stvo. Dalje so se vršila javna predavanja in čajni večeri z internimi predavanji in razgovori o aktualnih ženskih in drugih vprašanjih.

Društvo je priredilo tri razstave: 1. „Otrok“, to je bila razstava, na kateri si videla vse, kar služi otroku. Tako na primer higijenično urejeno otroško sobo, obleko, perilo, igrače, knjige s podobami in mnogo drugega. — 2. razstava je bila prirejena v korist umetnikom. Razne umetnine so se občudovale. S to razstavo je bila združena loterija. — 3. Oktobra meseca 1918 pa so se razstavila slovenska narodna ročna dela in noše. G. prof. Sič je olepšal našo razstavo s svojo lepo, bogato zbirko vezenin. Članice in odbornice ženskega društva so delale propagando za kulturna in človekoljubna društva. Potovale so v učne namene v Trst, Prago in na Dunaj. Taka potovanja razširjajo duševno obzorje.

V proslavo našega velikega pesnika in proroka „Gregorčiča“ je društvo priredilo „Gregorčičev večer“.

Na čast Marije Konopnicke je bilo slavnostno predavanje o „Konopnicki“, združeno z declamacijami njenih pesmi. Spominjam na velikansko in velepomembno delo pri nabiranju ženskih podpisov za majniško deklaracijo in za prekrasno, nepozabno manifestacijo povodom predaje podpisov — čez 200.000 jih je bilo — predsedniku jugoslovanskega kluba, sedanjemu vladnemu podpredsedniku, prezaslužnemu g. dr. Korošcu. Poslale smo skupno s Čehinjami na državni zbor peticijo za žensko volilno pravico idr.

Da se pa more naše delo res uspešno vršiti, je treba, da se isto razdeli. Zato smo na zadnjem občnem zboru sestavile več odsekov, tako: 1. zdravstveni, 2. šolski, 3. uradniški, 4. delavski, 5. trgovski, 6. obrtni, 7. knjižnični, 8. prometni, 9. politični odsek.

V vsakem odseku je ena članica in 6 do 8 odbornic, ki zastopajo interese svojega stanu. Načelnica povabi svoje odbornice na posvetovanje oziroma razgovor, kadar je treba.

Konečno želim Vašemu novorojenemu društvu obilo sreče in blagodejnega uspeha.

Po končanih govorih se je izvolil sledeči odbor: Predsednica, ga. Jakobina dr. Žitkova; namestnica, ga. Marija Ko-

Zgodovina franciškanskega samostana in cerkve v Novem mestu.

Sestavil P. Alfonz Furlan.

Leto 1865.

Na spodnjem vrtu poleg Krke je p. Bernard podaljšal zid, katerega so popravljali že od leta 1823; zemljo so navozili s pred cerkve (pokopališča).

Dne 19., 20. in 21. avgusta je mesto obhajalo petstoletnico svojega obstanka kot mesto. Drugi dan so imeli slovesno mašo v samostanski cerkvi, tretji dan pa v kapiteljski cerkvi. Sokolci so prišli iz Ljubljane, meščanska garda pa iz Krškega. Takrat so meščani izprosil, da se je uradno Novo mesto imenovalo Rudolfovo; koncem l. 1918. so pa zopet staro ime sprejeli.

To leto je bila sicer dolga, pa ne huda zima; od novembra 1864 do konca marca 1865 solnce ni sijalo čez 60—80 ur. Letina je bila slaba; vino je bilo dobro, a malo ga je bilo.

Dne 12. julija so obesili tri na kapiteljskem hribu: sina, ki je dal umoriti svojega očeta in dve dekli, kateri ste izvršili umor. (Chron. IV. 124.)

Dne 4. septembra je bil izvoljen gvardijanom p. Rafael Klemenčič, ki je prenovil pročelje cerkve; v zvonicu uro postavil in dal napraviti 4 nove zvonove.

Leto 1866.

Laški in pruski kralj sta se zvezala kakor vedno do danes zoper Avstrijo, da bi vsak dobil svoj del; zato sta vojsko napovedala Avstriji. Nadvojvoda Albreht je premagal Lahe pri Kustoci dne 24. junija in admiral Tegethoff na morju pri otoku Vis. Prusi so udri na Češko in premagali našega vojskovodjo Benedeka pri Kraljičnem gradu dne 3. julija. Pri pražkem miru (23. avgusta 1866.) in dunajskem miru (30. oktobra 1866.) je Avstrija izgubila beneško kraljestvo. Posledica vojske je bila kolera; v Novem mestu je umrlo brez vojakov okrog 20 oseb; šole so začeli pa še-le v novembru radi kolere. Pomanjkanje v provinci je bilo toliko, da niso mogli dobiti kateheta za ljudsko šolo; nadomestovali so ga drugi pp. učitelji.

To leto skoraj ni bilo zime, brez snega in mraza. Živino so pasli skoraj celo zimo. Dne 22. maja je zapadel na kočevskih gorah

sneg in dne 24. maja je bila slana, ki je naredila veliko škodo, posebno na trti. Letina je bila srednja, veliko sena, vina malo, pa dobro je bilo. Vedro vina je stalo 4—7 gld., mernik pšenice 3 gld.

12. oktobra je umrl kanonik Svetličič.

Leto 1867.

Volitve v deželni zbor, boj med Nemci in Slovenci; zmagali so prvi. Ljudstvo je bilo podivjano, v sramoto — Slovencem. Samostan je dobil nova vrata, kakor so še zdaj z latinskim napisom: „Conventus P. P. Franciscanorum 1472. Piorum Eleemosinis Fundatus“, Samostan očetov frančiškanov leta 1472. sezidan z milostinjo pobožnih“. Drvarnico so zmanjšali, obok zvezali, napravili klet za kisavo.

Zima ni bila huda, snega malo; avgust in september sta bila topla. Letina in vino dobro. November in december mrzla — 14°. Živila so bila draga.

To leto dne 25. januarja je umrl br. Lovrenc Vogelnic, samostanski tretjerednik, star 68 let in 9 mescev; v redu je bil 48 let in 8 mescev.

Dne 8. aprila je umrl kanonik Meterc.

Leto 1868.

To leto so umrli trije profesorji na sušici in sicer 2. februarja p. Adolf Kokalj,

star 29 let, v redu je bil 13 let in 5 mescev; dne 21. februarja p. Konstantin Popovič, v starosti 24 let in 11 mescev, v redu je živel 7 let in 8 mescev; dne 4. aprila p. Inocencij Gnidovec, organist, 35 let star, redovno obleko je nosil 17 let in 7 mescev.

Dne 26. na 27. januarja sta se po noči zadušila pri mizarju Lux dva pomočnika, tretjega so še obudili.

Dne 11. aprila je umrl kanonik Jelovšek.

Dne 26., 27., 28. in 29. aprila je bila tridnevna slovesnost v čast svetnikom, ki so bili dne 29. junija 1867. slovesno med svetnike prištet, namreč: sv. gorkumski mučenik frančiškanskega reda, sv. Leonard Portomavriški, razširjevalec sv. križevega pota in sv. Marija Frančiška, tretjerednica; bila sta po dva govora na dan. Vreme je bilo deževno in je verne zadrževalo, da se niso še obilnejše vdeleževali te slovesnosti s popolnim odpuhtkom.

Dne 19. maja je obiskal samostan p. Bruno Jesih, definator tirolske provincije.

Dne 20. maja je umrl posestnik Weinhofa gospod Germ, velik dobrotnik samostanov. Samostanska družina ga je spremila do hladnega groba na novomeškem pokopališču.

zinova; tajnica, gđc. Ada Turkova; namestnica, gđc. Žefa Mikoličeva; blagajničarka, gđc. Slava Skaletova; namestnica, gđc. Žefa Mikoličeva; blagajničarka, gđc. Slava Skaletova; namestnica, gđc. Anica Kodermanova; odbornice, gđc. Marija Claricijeva, gđc. Pavla Zurčeva, ga. Antonija Pickova, ga. Marija Krampljeva, ga. Ana Šufajeva, gđc. Martina Ferličeva, ga. Marija Dovjakova, gđc. Rozi Kovačeva.

Franjo Neubauer:

Tihi mlinar.

1. Pred mlinom.

Pomlad je, pomlad je, iz popja dreves mladostne kipijo moči, ledovja so proste lopate koles in potok hiti in šumi!
A, mlinar, ti ne melješ več?
Napravi pšenice za belo pogačo, za srečne neveste zabavo domačo!
Zakaj si bleš, zakaj molčeč?
Ne mika te pomladni dan, dodelal si, domlel si zrna, le zemlja še te vabi črna, počitka si željan.....

Še énkrat kolesa
v vodó se ženó,
na gluha ušesa
pojó ti — slovó!

2. V solnčnem svitu.

Solnček se po valčkah vozi.
Oj ta srečni solnček zlati!
Ni mu dosti, da posveti
po gorici in po trati.
Še po vodki bistri, hitri
hoče svit se mu peljati.
Ti pa več ne boš ga gledal,
kako se prešeren pelje
po vodici, ki pšenico
zláto kakor solnce melje.
Ti ne gledaš tu pomladi,
tvoja vígred je drugódi,
kjer za tvoja dobra dela
Bog ti večno srečo sodi.

3. Pogreb.

Jutránji sijáj
na sinji vedrini,
v tajnostni tišini
le vzdih zdaj in zdaj
in pesem otožna,
molitev pobožna
kot roj pred ulnjakom.
Korak za korakom
do vrste grobóv, —
domóv!

Dopisi.

Iz Osrečja pri Šmarjeti. V naši vasi Osrečje, občina Šmarjeta, okraj Krško, so pota jako zanemarjena. Kakor je lepa vas in rodovitna zemlja, je nam vendar težko, ker imamo slaba pota. Tu nas stane vse delo veliko trpljenja, trpimo škodo na vozilih in delavni živini. Zvezana je naša vas z dvema občinskima potoma, in sicer

od okrajne ceste v Šmarjeti skozi vas Osrečje, našo vas Osrečje, obč. Šmarjeta; dalje skozi Staro vas obč. Škocijan, ter pride na okrajno cesto, ki pelje od Dobrave v Škocijan. Poglabljena je od enega do dva metra, na daljavi enega kilometra z vsake strani je pa svet neobdelan ter s trnjevim grmovjem obrasten. Ograj pri tem potu ni nobenih. Škoda se dela po njivah, ker vhaža živina skozi trnjeve meje in grmovje na obdelani svet. Ta pot je tako v slabem stanu, da po njem ni mogoče peljati več kakor 300 kg s težkim trudom.

Druga občinska pot vodi pa od preje opisane poti iz naše vasi Osrečje po ravnem in lepi dolini na okrajno cesto Škocijan v Mokronog, tu se z njo združi v nasprotni strani prejšnje, to je med vasjo Škocijan-Zabog. Ta je poglabljena na daljavo 1 km celó na 4 metre ter je ob straneh v istem razmerju kot preje navedena. Vrhutega je pa ta pot na daljavo 500 metrov speljana po strugi potoka. Škode se stori ob času jesenske paše na travnikih še več kot ob preje navedeni, ker živina noče hoditi po strugi potoka, ampak poleg iste po travniku. — Poljska, gozdna in gorska pota, katerih dolgost znaša okrog 5 km, so ravno iste razmere kot pri občinskih.

Od vseh strani se poroča, da naj bi se gospodarstvo izboljšalo v vseh ozirih; pa dokler nam nikdo ne pripomore do izboljšanja potov, se splošno gospodarstvo ne more povzdigniti. Prosimo torej v to poklicane organe, da se v prvi vrsti zavzamejo za izboljšanje voznih potov.

Cegelnica.

III.

Tisti čas živeči rimski pisatelji naštevajo poleg mesta Noviodunum v bližini še mnogo drugih starih mest, ki so si jih Rimljani tedaj pokorili in spravili pod svojo oblast, kakor: Andantonium sedajno Novo mesto; Carrodunum, najbrž razvaline zidovja pri Črmošnicah-Stopiče; Sacarbantia, Monetium, sedaj Mirnapeč; Terpo, Trebnje; La Turres, Saloca itd. Vse kaže, da je bila nekdanj vsa okolica sedanjega Novega mesta, posebno še okolica „Težkavoda“ v prazgodovinskih časih najprvo in tudi pozneje zelo gosto obljudena.

Opazujemo in zasledujemo potem vsa sedanja prazgodovinska, nad dva metra uglobljena pota, glede na starost in smer, takoj se prepričamo, da smer večine potov, osobito pod Gorjanci, kaže le proti potoku „Težkavoda“. Sklepamo lahko zato z gotovostjo, da je bila prva naselbina naših prednikov v prazgodovinskem času na obrežju potoka, v prazgodovinskem mestu Carrodunum in Noviodunum. Od tu so se potem naši starodavni predniki razširili po ostali okolici in ustanovili nova mesta in nove vasi.

Na enak način je prebredlo nekaj družin naših pradedov tudi reko Krko in se naselilo na njenem levem bregu. Družine,

ki so posedle zemljo v Cegelnici, so si jednostavno rekly: „Laat bo naš dum“ in bil je; a družine, umaknivše se v Beršlen, pa so odgovorile: „Lent bo pa naš dum“ in bil je brez vsake kupne pogodbe, kajti kamor so prišli in hoteli ostati, tam je bil tudi njihov dum ali dom. Iz prvih besed: „Laat bo naš dum“, nastalo je ime: Latodum, in iz besed: „Lent bo naš dum“, pa ime: Lentudum. Meja obeh naselbin pa je bila do časa Rimljanov potok Kamenšica ali Bršlinčica.

Latovci kakor tudi Lentovci pečali so se začetkoma le z živinorejo, a pozneje tudi s poljedelstvom. Ker je zemlja dobro rodila, jeli so sejati tudi žitonasne rastline, staviti mline, početkoma samo na potoku, a pozneje v času, ko so jih podjarmili zmagoviti Rimljani, so imeli že oba mlina na reki Krki.

V pojasnilo bodi tu omenjeno, da takrat ni bilo še nobenega mlina v Novem mestu in tudi mesta samega ne, kajti tu je bila le neznatna vas „Strahov breg“. Šele Rimljani so imenovali to vasico „Audantonium“ v čast tedanjemu slavnemu rimskemu cesarju Antoniju Augustu v znak, da je vsa okolica pod rimsko oblastjo. Ker so bili naši stari predniki takrat še pagani, kakor Rimljani, zato so se z njimi kot s svojimi gospodarji, še precej dobro razumeli; šele za časa preseljevanja narodov v četrtem stoletju, posebno pa, ko je mogočni hunski kralj Atila, imenovan „šiba Božja“, s svojo vojsko divjal in pustošil po vsem Slovenskem, ko je razrušil 452. leta mesto Emono (Ljubljano) in spremenil v razvaline, je tudi Latodum, Lentudum, Noviodunum, Carrodunum, Andantonium in druga, zadela ista usoda.

Mesta in vasi, ki so jih poznejši prebivalci pozneje zopet zgradili, imajo še dandanes z malo izpremembo isto lego in kraj; trpela so samo še za časa turških navalov v petnajstem stoletju. Imena mest in vasi pa so se v teku časa, kakor ljudje sami, tako spremenila, da je le težko si tolmačiti po starih imenih, kje je stalo kako prazgodovinsko mesto ali vas.

Franjo Neubauer:

Kako so nam vcepljali patrijotizem.

I.

Berem knjigo Hermana Bahra: „Potovanje po Dalmaciji.“ Na nekem mestu pravi ta pisatelj: „Zgodovina bo gotovo bolj pametna kot mi.“ Izreka svoje nepopisno začudenje nad avstrijsko in ogrsko politiko, ki je z železno doslednostjo odbijala od sebe Dalmatince in druge Jugoslovane. Zgodovina je bila tudi zdaj bolj pametna kot diplomatje in birokratje nekdanje Avstrije in Ogrske in je izrekla nad bivšima centralnima državama svojo strašno sodbo.

Ko sem bral omenjeno knjigo, so vstajali pred mano pretekli dnevi, ko smo se

bali, robovali in molčali. In če nismo molčali smo govorili neko čudno in ostudno zmes laži in resnice. Štiri dolga leta so nam rinili klopčič v usta, da smo jecljali kakor rimski sužnji.

Spomini se mi vračajo daleč nazaj v deželo mojih mladih sanj, na Koroško, lepo kakor raj, pa tako žalostno za nas Slovence.

Pred več nego dvajsetimi leti je bilo. Po večerji je bil odmor in Celovski bogoslovci smo se zbrali na vrtu, da se sprehodimo, popušimo cigarete in se kaj pomenimo. Bil je dan 4. oktobra, god nekdanjega cesarja. Zborovodja bogoslovcev Nemcev pristopi k meni in reče: „Ali bi hoteli vi Slovenci zapeti z nami par pesmic?“

„Zakaj ne“, mu odgovorim.

Vsi so bili zadovoljni, vstopimo se v krog in zapojemo dve ali tri nemške pesmi.

„Zdaj pa zapojmo še kako slovensko“, rečem svojim tovarišem. Začnemo peti. Nismo še izpeli prve pesmi, že začne zvoniti zvonec, kličeč na molitev v kapelo. Utihnemo presenečeni in pogledamo na uro. Zvonilo je več kot četrť ure prezgodaj. Ali, ker so že drugi odhajali, smo odšli molče za njimi.

Drugi dan se sestanemo bogoslovci Slovenci, da se pomenimo o dogodku prošlega dne. Eden izmed nas, ki ni bil pevec, pravi: „Tako, ko ste začeli peti, je pohitel ta in ta Nemec k zvonu in začel zvoniti!“ — Ogorčeni smo sklenili, da gremo k ravnatelju pritožiti se in zahtevati zadovoljščino. Ko mu povemo vse kakor je bilo, nam odgovori:

„Vidite, dragi moji, saj je bilo od vas res neprevidno, da ste peli slovensko. Veste, da se sliši vun v mesto in da bi utegnulo provzročiti razburjenje med prebivalstvom.“ Na te besede smo odločno protestirali proti naziranjju, da ne bi smeli peti v svojem materinskem jeziku, v jeziku, ki ga govori nad 100.000 prebivalcev Koroške, a razume vsak Celovečan. Ravnatelj nas je do konca mirno poslušal, potem pa milostno — od-pustil. Tako so nam vcepljali — patrijotizem!

II.

Nekega dne je posetil bogoslovnico sedajni prvboritelj za jugoslovansko idejo, ljubljanski knezoškof dr. A. B. Jeglič. V dvorani smo se zbrali Slovenci in Nemci. Knezoškof nas je nagovoril v obeh deželnih jezikih in je še tudi s posameznimi Slovenci govoril v njihovem materinskem jeziku. Ali to je bilo že zločinstvo na uradnem jeziku in nemški prenapeteži so divje gledali, slušajoč slovensko govorico.

Kmalu potem, ko smo se razšli, nastane na dvorišču hudo vpitje in ko pohitim doli, vidim, da se več Nemcev in Slovencev ljuto in besno pepira. Kaj je bilo? Eden izmed nemških olikancev se je o knezoškofu izrazil tako-le: „Takah opic mi med nemškimi škofi nimamo!“ Kaj čuda, da so bili Slovenci razjarjeni in bi bilo kmalu došlo do pretepa. — Ko se duhovi malo pomirijo, zberem pevce in šli smo

2. septembra je bil kapitelj v Ljubljani; gvardijanom je bil izvoljen p. Ignacij Staudacher, gimnazijski katehet in ravnatelj.

Dne 14. septembra je umrl prošt Jernej Arko, priljubljen, spreten in delaven mož; včakal je starost 75 let.

Za žito je bila srednja letina; vina dosti in dobro. (Chron. IV. 137.)

Leto 1869.

Ministrski predsednik knez Auersperg je obiskal Sotesko proti koncu maja; dne 3. junija je obiskal naš samostan in se je naklonjenega kazal. To leto so vpeljali okrajne šolske nadzornike; prvi je bil Franc Langer pl. Podgoro, posestnik Poganicev.

V sredi avgusta so imeli v Št. Jerneju sv. misijon 12 dni jezuitje, p. Doljak, p. Kos in p. Valjavec. Pri nas so se odpočili tri dni; potem so se podali na Suhor na misijon. V obeh cerkvah so pomagali 4 naši patri spovedovati; v Šent Jerneju je bilo obhajanih čez 6000 vernih.

S tem letom so prenehali dekani obiskovati in nadzorovati ljudske šole.

Dne 14. novembra je bil imenovan novi prošt Simon Vilfan.

Dne 2. septembra 1869. so v Gorici izvolili p. Bernarda gvardijanom, p. Ladislava Hrovat pa ravnateljem na gimnaziji, patra

Ignacija Staudacherja katehetom in voditeljem tretjega reda.

Samostanska družina v Novem mestu je bila to leto:

Na višji gimnaziji so bili profesorji:

P. Ladislav Hrovat, profesor in ravnatelj.
P. Bernard Vovk, profesor.
P. Burghard Schwinger, profesor.
P. Rafael Klemenčič, profesor.
P. Regalat Štamcar, profesor.
P. Ignacij Staudacher, katehet.
P. Godfrid Hlebec, profesor.
P. Engelbert Vovk, profesor.
P. Erenfrid Zupet, profesor.
P. Evgen Heglar, profesor.
P. Klemen Jelenc, profesor.
P. Stanislav Škrabec, profesor.

Na c. kr. glavni šoli so poučevali:

P. Sigismund Jeraj, vodja in učitelj.
P. Generoz Marschal, učitelj.
P. Amand Mauer, učitelj.
P. Marijan Meglič, učitelj.
P. Metod Poljanšček, katehet.

20. oktobra so začeli kuriti v sobah; 29. oktobra je zapadel sneg, mraza je bilo — 8°. V decembru je deževalo neprenehoma, nastala je povodenj. Letina je bila srednja, veliko krompirja. Vino je bilo slabo in malo. Upor v Dalmaciji. (Chron. IV. 137.)

Dne 14. decembra je umrl p. Gracijan Ziegler, bivši profesor, v starosti 56 let, v redu je bil 36 let.

Leto 1870.

Nemško-francoska vojska. Tabori na Slovenskem. Občni cerkveni zbor v Vatikanu. Od 5. do 7. januarja so volili novomeškega župana; enoglasno so izvolili za to službo Lehmana, stotnika v miru in hišnega posestnika.

To leto so opustili nemško pridigo na pustno nedeljo popoldne.

Dne 27. junija so volile občine poslanca za deželni zbor, Zagorca iz Št. Jerneja, mesta in trgi pa graščaka Rudeža.

Dne 12. septembra je bil sv. misijon v Toplicah, trije iz samostana so pomagali spovedovati.

Dne 20. septembra je bila po sklepu cesarja Franc Josipa I. spremenjena c. kr. frančiškanska gimnazija v državno realno in višjo gimnazijo. Po novem načinu potrjeni frančiškani kot profesorji so ostali: pater Bernard Vovk za matematiko in fiziko; p. Ladislav Hrovat za klasično filologijo; p. Rafael Klemenčič za geografijo in zgodovino; p. Ignacij Staudacher za veronauk. Tu naj bi posnemali tirolske frančiškane in napravili svojo zasebno gimnazijo; posledice bi bile iste kakor na Tirolskem.

Vreme: Zima je bila dolga, v marcu so se še vozili v saneh. Jesen zopet mrzla; 4. novembra je bilo mraza — 9°5', 25. decembra — 18°5'. Letina je bila srednja, vino kisló in drago. (Chron. IV. 141.)

Dne 6. februarja je umrl p. Generoz Maršal, bivši gvardijan, vodja in učitelj glavne šole, star 55 let, v redu je živel 36 let.

Leto 1871.

Dne 6. aprila je umrl v Ljubljani v bolnici vitez Fichtenau Toussaint, bivši župan, komandant meščanske garde, posestnik Volavč in poštnega poslopja v Novem mestu. Dober človek in usmiljen do revežev.

Dne 16. junija je obhajal papež Pij IX. 25 letnico svojega papeštva. Prihodnjo nedeljo so prav slovesno obhajali to prav redko slovesnost. Novo mesto je bilo v soboto zvečer razsvitljeno; na kmetih so žgali kresove.

Dne 30. avgusta je bil kapitelj v Ljubljani; provincijalom so izvolili p. Friderika Hönigmann, ki je bil potem 9 let provincijal. Novomeškim gvardijanom so zopet izvolili p. Bernarda Vovka.

V januarju ni bilo posebnega mraza, februar bolj mrzel; v maju ni bilo samo hladno, temveč tudi mrzlo. 4. junija so bile planine še v snegu, toplote je bilo zjutraj samo 4°. Julij, avgust in september prav lep, december jako mrzel.

pred sobo, v kateri je stanoval knezoškof, ter smo mu zapeli več slovenskih pesmi. Ko se je prišel zahvaliti, smo se z navdušenimi živjoklici poslovili od njega. V srcu pa smo bili seveda zopet za sto odstotkov bolj — patrijotični!

Protestni shod v Mokronogu.

V nedeljo dne 16. sušca se je vršil v mokronoškem gradu protestni shod proti laškim nasilstvom in okupaciji na naših jugozapadnih mejah. Vdeležba je bila vkljub slabemu vremenu nad vse pričakovanje obilna.

G. nadučitelj Škulj iz Tržišča je pozdravil navzoče ter se jim zahvalil za velikanski obisk. Nato je preč. g. župnik Bajec iz Št. Janža v kratkih in jedrnatih besedah očrtal sedanji položaj o novi državi, omenil težkoče komaj rojenega državnega ustroja, katere moramo z lahkoto preiti ter ožigosal gotove vrste ljudi, ki še hujskajo naš zavedni narod. Zaključil je svoj govor s pozivom, da ne smemo obupavati, temveč se tem bolj poprijeti svoje lastne zemlje, čim bolj jo napadajo sovražniki od vseh strani, kajti prej ko slej pridemo gotovo do svojih pravic.

Za njim sta navdušeno govorila g. Del Linc, begunec iz Hrenovice pri Postojni, in g. inženir Zupančič z Rakovnika, nakar je prečital g. dr. Česark, zdravnik iz Mokronoga, sledeče resolucije na vlado:

1. Narod cele mirenke doline, zbran na protestnem shodu v Mokronogu dne 16. marca 1919, najodločneje protestira proti nasilni okupaciji naše zemlje na Kranjskem, Koroškem, Primorskem, Goriškem in Dalmaciji, kakor mest Trsta, Reke in Gorice. Ta zemlja je naša last, tod biva naš rod že stoletja, kamor se je italijanski življel le vrinil. Nikoli in pod nobenimi pogoji ne odstopimo grabežljivemu sosedu ped zemlje — niti enega samega človeka. Pravica je naša, zato pozivljamo kulturni svet, zlasti pa zastopnike mirovne konference v Parizu, da rzsodijo pravično. Naša zahteva je samo pravica in ker vsako nasilje in naj pride tudi od pariške konference najodločneje odklanjamo. V slučaju neugoditve naših pravičnih zahtev, naj se jugoslovanski delegatje takoj odpokličejo.

2. Tebi, veliki Wilson, možu miru in pravice, izročamo naše gorje. Ves svet zre Tebe za zaupanjem, ker Te navdaja ljubezen do zatiranih. Glej, mi smo zatirani, v Te zaupamo. V Tvojo pravično pomoč je naša vera tako globoka, da niti trenutka ne dvomimo, da s Tvojo pomočjo dosežemo našo pravično stvar.

3. Največji blagor je sreča domovine. Pozivljamo vse stranke k strpljivosti in medsebojnemu sporazumu v najtesnejši slogi, da dosežemo srečno naše pravice. Dolžnost vsake stranke je predvsem blagor domovine, zato vsi brez razlike prepričanja v krepko falango, ob kateri se mora razbiti vsako nasilje zemljelačnega Italijana.

4. Znano nam je iz verodostojnih poročil, da Italijani niso pripravili jugoslovanskim vjetnikom taborišč, ampak pravcati pekeli, v katerem jih polagoma mučijo do smrti. Zato apeliramo na poštenje in humaniteto ostale entente, da naredi konec tem strašnim razmeram. Po svojih odposlancih naj se na lastne oči prepriča o laških grozodejstvih v vjetniških taborih in vzame uboge vjetnike v svojo zaščito, oziroma odpošlje v svojo domovino. Naj se vendar enkrat odpravi ta kričeči in kruti evropski škandal.

Raznotero.

Zopet nekaj novega! Ker mogotci ne morejo po svoji volji ukazovati solncu, da bi spreminjalo svoj večni tir, ki mu ga je začrtal Vsemogočni ter tako poljubno spreminjali letne čase, so se spravili na spremembo ur, češ, naj bi kazalec ne šteli samo 12, ampak 24 ur. Takšna upeljava bi nam torej ne spreminjala časa, ampak samo zunanji obraz naših ur. To so iztuhtali najbrže tovarnarji ur v svojo

židovsko korist, da bo zopet kaj „kšefta“. Saj ima navadno uro itak že vsak pobalin.

Spremembe letnega časa ne rabimo! Na Angleškem in drugod prav resno zopet premišlujejo, da bi letos tudi vpeljali poletni čas. Imajo za to vzroke, ki so pa popolnoma neutemeljeni po človeški zdravi pameti. — Zavedni Savinčani na Štajerskem so kar naravnost vlado naprosili, da naj ne upelje zopet nemškega poletnega časa, saj sedaj vendar nismo več pod nemškim Mihelnom. — Tudi mi prosimo, naj vlada upošteva naše želje in nam pusti naš stari čas, ki nam povsem najbolj prija. Viljem pa si naj sedaj sam navija in poriva svojo uro nazaj ali naprej.

Čujte brezversko svobodo! Prosto-zidarji so imeli v Veroni na Laškem shod in so sklenili to-le: 1. Trst naj se nevtalizira. Reka, Gorica, Dalmacija in drugo zasedeno ozemlje naj se priklopijo Italiji. 2. Zahteva se odprava rimsko-katoliške eerkve. Duhovništvo in papež Benedikt XV. naj se izženejo. Vatikan naj pripade italijanski državi. 3. Zahteva se, naj kralj odstopi in proglasi republika. 4. Vsi stanovi naj se zenačijo; zavladata naj enakost in svoboda. — Čudna bo ta svoboda in enakost za katoličane in Slovence v zasedenem ozemlju.

Skušnija. V francoskem vojnem ministrstvu so potrebovali med vojsko več ženskih, ker so morali moški uslužbenci na vojsko. Da dokažejo svojo sposobnost za odkazano jim delo, so morale napraviti sprejemne naloge z naslovom: „Popišite odhod vašega moža, ko je šel na vojsko, in pa čutila, ki ste jih imeli takrat.“ Pol ure potem, ko so dobile nalogo, pride izprašujoči častnik nazaj v sobo, grobna tišina, nobenega glasu. Gotovo so bile ženske zatopljene v svoje delo. Ne, z roko so si zakrivale obraz in — jokale so.

Ženska brez želodca. Kdo bi se ne čudil, če sliši, da živimo lahko tudi brez želodca, da, da smo potem celo bolj zdravi kot prej. Lansko leto je dunajski profesor Lorenc pri zborovanju zdravnikov predstavljal neko žensko, ki jo je bil operiral predlanskim in koji je moral vsled velike rane v želodcu taistega popolnoma odstraniti. Pred boleznijo je tehtala 80 kilogramov, pred operacijo pa samo 38. Profesor je takoj videl, da mora želodec čisto ven; operacija je trajala eno uro in se je popolnoma obnesla. Zdravljenje je šlo mirno svojo pot in leto dni po operaciji je tehtala ženska zopet 50 kilogramov. V brezželodčnem letu je pridobila torej 12 kilogramov. Danes je popolnoma zdrava ter opravlja svoje gospodinjstvo, kuha za vso služinčad, je pa vse. Pritožuje se samo, da jo želodec tišči, če je suho meso z zeljem. To smo že večkrat slišali, ravno sedaj med vojsko, da čutijo vojaki bolečine v rokah in nogah, ki jih pa nimajo več. Delo želodca opravljajo pri oni ženski sedaj čreva. Že dolgo časa opozarjajo na to koristno delo črev.

Bivši cesar Karol v Švici. Nemško-avstrijska „Staatskorrespondenz“ javlja z dne 23. marca: Danes popoldne se je bivši cesar Karol z rodbino odpeljal v avtomobilih iz Eckartsaua na postajo Kopfstätten, ob sedmih zvečer na postajo zapadne železnice Hütteldorf in od tam direktno v Švico. Posebni vlak bo najbrže jutri ob treh popoldne pasiral mejo. — K vesti o odhodu bivšega cesarja Karola v Švico piše „Berliner Zeitung am Mittag“: Odhod Habsburžanov iz Avstrije je bil po šeststoletnem vladanju brez sijaja. Nenavadna je usoda, da mora zadnji vladar habsburške rodbine iskati zavetje v deželi, iz katere je svojčas prišel prvi nemški cesar iz habsburške rodbine, grof Rudolf Habsburški.

Domače in tuje novice.

Občni zbor. Društvo absolventov kmetijske šole na Grmu vabi vse člane na občni zbor, kateri se vrši v nedeljo dne 6. aprila v Ljubljani, gostilna „Novi svet“, ob pol 10. uri dopoldan. — Ker je na

dnevnem redu prememba pravil, da se društvo razširi po celi Sloveniji, vabljeni so na sestanek vsi slovenski absolventi kmetijskih šol.

Šaloigra Charleyeva teta. Ženska podružnica Ciril Metodove družbe v Novem mestu je priredila s sodelovanjem požrtvovalnih gospodov in gospodičen dne 18. in 19. marca t. l. francosko šaloigro „Charleyeva teta“, katera je ob obilni udeležbi občinstva prav dobro uspela in družbi prinesla precejšnji gmotni dobiček. Odbor se tem potom najtopleje zahvaljuje g. režiserju dr. Ivan Ivanetiču, vsem gg. igralcem in ggč.igralkam in vsem družim, ki so pripomogli, da je igra tako dobro uspela, slavnemu občinstvu pa za obilno udeležbo.

Slov. kat. izobr. društvo v Črnomlju priredi za člane v nedeljo, dne 30. t. m. ob 8. uri zvečer v društvenih prostorih predavanje: O vplivih krščanstva na socialne nauke.

Cepilni tečaj za vinogradnike. V soboto, dne 5. aprila 1919 ob 9. uri zjutraj priredi vinarski nadzornik B. Skalický pri državni trtnici v Novem mestu praktičen tečaj za cepljenje in siljenje ameriških trt, ki je največjega pomena za obnovitev naših vinogradov. Želeti je obilne vdeležbe od strani vinogradnikov.

Važno! Pri poverjeništvu za socialno skrbstvo se množe slučajji prošenj za izvanredne podpore. Opozarjamo, da se poverjeništvu odslej ne bo več oziralo na take prošnje, ker je preobloženo z drugim delom. Vse take prošnje je odslej vlagati pri pristojnem okrajnem glavarstvu, oziroma mestnem magistratu.

Razglas. V smislu naredbe celokupne deželne vlade za Slovenijo z dne 21. svečana 1919 št. 382 se bo vršila klasifikacija konj, oslov, mul in mezg v Kandiji na živinskem sejmju in sicer: dne 4. aprila 1919 za celo občino Belacerkev; dne 5. aprila 1919 za celi občini Brusnice in Novo mesto; dne 7. aprila 1919 za celo občino Orehovica; dne 8. aprila 1919 za občino Prečna do vštete tek. št. 60 klasifikacijskega zaznamka (posestnica Marija Kralj, Gorenje Kamence 26); dne 9. aprila 1919 za ostali del občine Prečna; dne 10. aprila 1919 za občino Šmihel-Stopiče do vštete tek. št. 69 klasifikacijskega zaznamka (posestnik Anton Seničar, Smolenja vas 29); dne 11. aprila 1919 za občino Šmihel-Stopiče do vštete tekoče št. 135 klasifikacijskega zaznamka (posestnica Marija Ravbar, Jurka vas 27); dne 12. aprila 1919 za ostali del občine Šmihel-Stopiče; dne 14. aprila 1919 za celo občino Št. Peter pri Novem mestu; dne 15. aprila 1919 za občino Mirnapeč do vštete tek. št. 77 klasifikacijskega zaznamka (posestnik Matija Čanželj, Vel. Kal 20); dne 16. aprila 1919 za ostali del občine Mirnapeč. — Vsi lastniki konj se pozivljajo, da pripeljejo svoje konje, oziroma osle, mule in mezge na navedeni dan natančno ob 8. uri dopoldne pred klasifikacijsko komisijo. Pripeljati se morajo tudi vsi garjevi konji. — Okrajno glavarstvo Novo mesto.

Prošnja do usmiljenih. Podpisani varuh se obrača s prošnjo do usmiljenih, da sprejmejo katerega od treh otročičev, katerih oče je padel v vojski, mati pa umrla v otročji postelji. Najstarejši deček je star 8 let, dve deklici pa po 7 in 4 leta. Dobrotnik, ki bi hotel sprejeti katerega od teh za svojega, blagovoli se naj obrniti na varuha istih, Jakoba Medleta v Velkih Brusnicah pri Novem mestu.

Poziv podjetnikom glede vplačila delavske zavarovalnice. Vsi podjetniki na ozemlju kraljevine SHS, ki so bili poprej člani delavskih zavarovalnic zoper nezgode v Gradcu ali Trstu, se pozivljajo, da takoj vplačajo vse zaostale, kakor tudi tekoče zavarovalnice za drugo polletje 1918, v kolikor jih niso vplačali še prejšnjim zavarovalnicam, potom poštnega čekovnega urada SHS v Ljubljani na čekovni račun št. 306 Začasne delavske zavarovalnice zoper nezgode v Ljubljani. Položnice je zahtevati pri zavarovalnici, Ljubljana,

Turjaški trg št. 4. Ob enem z vplačilom je vpslati zavarovalnici tudi proračun za tisto prispevno dobo, za katero se je vplačala zavarovalnina.

Podpirajmo domače podjetnike! Vse, ki se zanimajo za trgovino in obrt, oziroma želijo povzdigniti svoje podjetje, bo razveselilo novo ustanovljeno podjetje v Ljubljani, Frančevo nabrežje št. 5. pod naslovom: „Prvi jugoslovanski anončni in informacijski zavod, agentura in komisij-sko podjetje, uredništvo adresarja Beseljak in Rožanc.“ Kakor smo že naprej zagotovljeni, bodeta omenjena podjetnika trgovcem in obrtnikom v vsakem oziru točno na razpolago. — Posebno zaslugo si hočeta pa gg. Beseljak in Rožanc pridobiti z izdajo novega prepotrebnega naslovnika (adresarja) za celo Slovenijo, ki naj bi izšel za novo leto 1920 in bo vseboval ne samo naslove trgovcev, obrtnikov, podjetij itd., ampak tudi različne preračunjevalne tabele denarnih vrednosti, poštne, železniške, odvetniške in notarske tarife, nadalje seznam vseh zastopnikov države SHS, vse politične in druge urade in deželne uprave itd., kratko, v adresarju boš našel vse, kar moreš posebno kot obrtnik in trgovec dobro vedeti. Natančne poizvedbe obvarujejo trgovce in podjetnike pred izgubami, oziroma mu v mnogih slučajih omogočijo iztirjanje zastarelih tirjatev. — Ker bo pa to delo zahtevalo velikega truda, požrtvovalne vztrajnosti, natančnosti, mnogo skrbi in stroškov, priporočujemo omenjena domača podjetnika vsemu prebivalstvu Slovenije v posebno pomoč in podporo s točnimi pojasnili in naslovi. To lahko pač sleherni stori. V to svrhu bo obiskal v kratkem času g. Rožanc sam v prvi vrsti trgovce in obrtnike, podjetja in urade, da si nabere potrebnih informacij. — Posebno velike važnosti so v tem slučaju za podjetnika kakor za vsacega posameznega obrtnika in trgovca oglas ali inserati. Inserati igrajo dandanes sploh najvažnejšo ulogo. Naj toraj nihče ne opusti, da ne bi oddal za nov adresar svojega oglasa in priporočila. Mali stroški se mu bodo stokrat izplačali na lastnem, boljše uspelem podjetju. Še enkrat toplo priporočamo mlado podjetje vsemu občinstvu v dobrohotno naklonjenost.

Družinska žaloigra se je odigrala minuli četrtek v Sevnem pod Trško goro. Tamošnji čevljar Franc Radešček je dvakrat zabodel z bajonetom svojo ženo, ki je v dobri uri nato izdihnila. Ko je izvršil nečloveško dejanje, je ustrelil samega sebe pred kapelico v Sevnem. Kakršno življenje, taka smrt! Bilo je preveč popivanja, preveč družinskih preprirov, vere premalo, spoštovanja do cerkve pa nič.

Preselitev urada. Deželno gozdno nadzorništvu in ravateljstvo državnih in verskozakladnih gozdov se je preselilo iz palače deželne vlade v poslopje nemškega viteškega reda na Valvazorjevem trgu.

Dobro kradejo! V Mistelbachu pri Dunaju so 21. marca t. l. vlomili v davkarijo ter pobrali en milijon in dvestotisoč kron.

Zemljedelska visoka šola v Zagrebu. Prihodnje šolsko leto bo prenešana višja gospodarska šola iz Križevca v Zagreb ter bo istočasno spremenjena v zemljedelsko visoko šolo (Bodenkulturschule).

Velik ključ se je našel, najbrže od kakšne kleti ali starih hišnih vrat. Dobi se pri uredništvu Dol. Novic.

Amnestija glede prisvojelega demobilizacijskega blaga. V rokah ljudstva se nahajajo še velike množine demobilizacijskega blaga, ki so si ga prilastili ob času preobrata. Ponovno je že bilo razglašeno, da je ves ta material last države in da se ga mora prigrasiti v obračun. Vse gospodarstvo z demobilizacijskim blagom je prevzela sedaj Gospodarska komisija za stvarno demobilizacijo v Ljubljani, katera je sklenila v svoji seji z dne 11. t. m., da se podeli vsem hranilcem demobilizacijskega blaga spregled vseh posledic in kazenskega zasledovanja vsem onim, ki

priglasijo najkasneje do 15. aprila množino in kakovost blaga, ki so si ga prilastili, na naslov imenovane komisije v Ljubljani, Sodna ulica števil. 1, ali pa pristojnemu okrajnemu glavarstvu. Takim priglašencem se bo na njih prošnjo prilaščeno blago po primerni ocenitvi in plačilu eventualno tudi prepustilo v last. Po preteku navedenega roka se bo postopalo proti vsem imejiteljem kateregakoli samolastno prisvojenega demobilizacijskega blaga kazensko radi prestopka proti državnemu imetju.

Nagrada za doprinos demobilizacijskega blaga. Kljub ponovnim opominom še do danes mnogo imejiteljev samolastno prilaščena demobilizacijskega blaga ni priglasilo, čeprav se dobe priče o nepravilni prilastitvi. Gospodarska komisija za stvarno demobilizacijo zato ponovno razpisuje nagrado onim, ki s svojim sodelovanjem pripomorejo, da se dobi nazaj blago iz stvarne demobilizacije, ki je bilo nepravilno prilaščeno. Nagrade bo izplačevala Gospodarska komisija za stvarno demobilizacijo v višini 10% doprinešene vrednosti. Tej komisiji naj se sporočajo vse prijave, kje in pri komu naj se išče prilaščeno blago.

Prošnje za demobilizacijski material. Vse take prošnje je odstopila deželna vlada za Slovenijo v rešitev Gospodarski komisiji za stvarno demobilizacijo v Ljubljani, Sodna ulica št. 1, ki je bila ustanovljena z naredbo Uradni list št. 45, z dne 1. februarja 1919. Glede reševanja vloženih prošenj in vlaganja novih, razglasa navedena komisija sledeče: Izključno pravico dodeljevanja demobilizacijskega materiala v kolikor to ni izrecno vojaški material, kakor n. pr. municija, orožje in vojaška oprema, ima Gospodarska komisija v Ljubljani, ki ustanavlja za kraje, kjer se nahajajo večje množine demobilizacijskega blaga, posebne krajevne komisije, ki potem poslušajo v lastnem delokrogu po navodilih komisije v Ljubljani. Nekolekovane prošnje za demobilizacijski material naj se vlagajo izključno le pri Gospodarski komisiji v Ljubljani, kjer obstojajo krajevne komisije, tudi pri teh. Vsaka prošnja mora imeti navedeno: 1. natančno ime in naslov dotičnika, ki hoče kak material dobiti; 2. utemeljitev nujnosti potrebe in ali ga rabi za svojo lastno potrebo kot direktni uporabnik ali pa le posredno. Prošnje direktnih uporabnikov se bodo upoštevale v prvi vrsti in potem še-le drugi prosilci. Trgovci bodo zamogli dobiti demobilizacijsko blago le v slučaju, ako se ne oglašajo direktni uporabniki, oziroma tudi na razpisnih dražbah demobilizacijskega blaga; 3. navede naj se tudi kraj oziroma skladišče, kjer se zaželjeno blago nahaja, ako je to prosilcu znano; 4. stroji sploh in dragocenejši predmeti se bodo oddajali le pod pogojem, da jih bo kupec rabil najmanj skozi dve leti, če jih hoče prej prodati, mora dobiti za to dovoljenje Gospodarske komisije, ki si bo v takih slučajih pridržala pravico razpolaganja. Na splošno se opozori še na sledeče: Vsak dodeljen material mora biti pred dodelitvijo ali vsaj pred prevzetjem ocenjen in mora biti kupna svota vplačana predno zamore kupec odvzeti svoj material. Kupec se mora zavezati, da spravi kupljeno blago v gotovem, sporazumno z njim določenem terminu, ker ne prevzame pozneje Gospodarska komisija nobene odgovornosti več. Gotove vrste blago se bo oddajalo le dobrodelnim in kulturnim zavodom, kakor n. pr.: glasbila in drugo. Vstop v skladišča demobilizacijskega materiala je v splošno prepovedan. V posebnih slučajih pa izdaja takaj dovoljenja le Gospodarska komisija v Ljubljani in lokalne komisije, kjer so ustanovljene. Že vložene prošnje se rešujejo pri važnejših predmetih v sejah Gospodarske komisije, sicer pa po predsedniku komisije. Prošnje, katerim manjka podlaga v smislu navedenih točk, bodo ostale nerešene. Zlasti se ne bodo upoštevale prošnje na splošno sestavljene, ki ne povedo, katere predmete in kolikšno množino da zahteva prosilec, kakor na pr.: „Rabin nekaj kovaškega

orodja...“, „Rabim kmetijske stroje...“, „Prosim, da mi sporočite, če mi jih morete prodati...“ Vse take prošnje bodo ostale brez uspeha, ker Gospodarska komisija nima časa izpraševati posameznih prosilcev in jih obveščati, kateri predmeti da bi bili zanje prikladni. Taki prosilci naj se zglasijo pri dražbah, ki bodo razpisane za posamezna skladišča ali pa za posamezne skupine predmetov, n. pr.: poljsko orodje, železne surovine ali kaj sličnega, kakor nanese prilika.

Doneski k vremenoslovju Bele Krajine.

(8) J. Šašelj.

VI. Kakšno vreme smo imeli v Beli Krajini, zlasti v adleški župniji, v zadnjih 10 letih v posameznih mesecih.

Tudi v prvi polovici avgusta smo imeli silno vročino in strašno sušo, kakor že več let ne. Še 7. smo imeli opoldan v senci 30 C. Kulpa je pa imela 28 C topline. 12. je pala rosa dežja, to pa le toliko, da je zmočil prah. 14. pa je deževalo kake pol ure in ravno tako nekoliko tudi 16., toda ne toliko, da bi mogli ljudje orati za repo in ajdo, kar nekateri še niso bili posejali, četudi so bili zvozili gnoj na njive že pred enim mesecem. Vsled silne vročine in suše se je po nekodi že sušilo drevje. Živina ni imela nič paše in ne vode na paši in je kar tulila od žeje in lakote. Nekateri žene so se tudi kar jokale, ker niso imele kaj brati za v kotel za svinsko kuho. Brale in kuhale so za silo leskovino in trtno perje, ker drugega ni bilo. Suša se je poznala celo tudi že na trtah, ki so imele uvelo listje, in grozdje le drobne jagode. Še hujšo sušo, kakor pri nas, pa so imeli v sosednjih župnijah na Preloki in v Kuničih, kjer je svet še bolj kamenit. Ker je držala tudi v tem mesecu vedno burja, smo imeli 19. zjutraj samo 12 C topline. Nasprotno pa je kazal toplomer 21. popoldan ob 4. uri 28 C, a Kulpa je imela 26 C. Ker ni imela živina skoraj nič paše, so morali doma suho polagati. Ker tudi vode ni bilo do Kulpe, morali so jo voziti za živino in drugo potrebo. Zato so neprenehoma hodili po njo z vozovi na nekdanje brodišče pod pobreškim gradom. Tam je bilo včasih po 8 do 12 vozovnikov, ki so čakali na vodo, da so se zvrstili. K tej strašni nesreči vsled vročine in suše pa je prišla v drugi polovici avgusta še druga nesreča, namreč nalezljiva bolezen na gobcu in parkljih pri goveji živini. V malo dneh je obolela skoraj vsa goveja živina. Zdaj pa ljudje niso imeli še s čim voziti vode in so morale nositi ženske same vodo iz Kulpe in studencev za kuhinjo in živino. 24. in 25. pa je dež nekoliko namočil, toda prav malo. Bolj pa je primočilo v noči od 26. do 27. ko je deževalo po malem več ur, toda ne še zadosti, vendar pa toliko, kolikor ni od srede junija. Letina, kar je ni bilo že uničene, se je vsaj nekoliko osvežila. Nekateri so šele 28. orali in repo sejali. Zadnjega avgusta pa smo dobili zopet nekoliko dežja.

Tudi septembra smo imeli silno vročino in grozno sušo do 10., ko je malo dež namočil, vsaj toliko, da se je malo svet ohladilo. Še 7. popoldne kazal je toplomer v senci 26 C, a Kulpa je imela 25 C. Kulpa je bila izredno mala, a adleški studenec pa je prav slabo izviral. 9. popoldne smo imeli v senci zopet 30 C. Ljudje, ki so imeli zdravo živino, so po noči in po dnevu vozili vodo iz Kulpe. Vsled vročine in suše in vsled pomanjkanja pitne vode so pa obobile, razun goveje živine, še svinje skoraj po vsi župniji, zlasti mlade, katerih je tudi več poginilo, v nekaterih hišah kar po 5 do 6, posebno v Adlešičih, Vrhovcih, Selih, Tribučah idr. Tribučani so vozili vodo celo iz Črnomlja, kamor jim je bližje, kakor do Kulpe. Šele 17. septembra pa je dež dobro namočil, da je prišlo nekaj vode v kale in vodnjake. Potem pa je večkrat deževalo, toda ne toliko, da bi se bilo zadosti namočilo, da ne bi bili prišli pri oranju do suhega, vendar pa se toliko ni namočilo več mesecev.

Razvedrilo.

Vzrok. Prijatelj A: „Zakaj se pa vendar ne oženiš, ko imaš toliko premoženja?“ — Prijatelj B: „Ravno zaradi tega ne! Žena bi mi premoženje gotovo zmanjšala!“

Laskavo. „Dorica, kako se ti dopade moj spomladanski klobuk?“ — „Prav dobro, Jožica, jaz sem imela pred tremi leti ravno takega!“

Modra hišina. Gospa: „Kaj vazo, moja najlepša vazo si mi ubila! Kako jo boš plačala, ko niti toliko plače nimaš, kakor je vaza vredna!“ — Hišina: „Temu se lahko odpomore; prosim zvišajte mi plačo!“

Pri slikarju. Gospod, prosim vas, napravite mi dobro sliko moje rajne žene.“ — Slikar: „Prav rad. Prosim, ali imate kakšno dobro fotografijo od nje?“ — Gospod: „Fotografije sicer nimam, ampak dobre pripomočke, na podlagi katerih jo bodele gotovo dobro pogodili: njeno baroko in zobovje, njeno bluzo in njenega ljubljene mopselna, kateremu je bila prav podobna!“

Tudi pohvala. V mestu so rokodelci imeli veselico, pri kateri so nastopili tudi štirje pevci (kvartet). Ko so s petjem prenehali in jim je družba ploskala, stopi basist k enemu krojaču ter ga vpraša: „No, mojster, kaj pa vi pravite?“ — „Vi ste imeli najlepše hlače!“ se odreže krojač.

Pred sodiščem. Zagovornik: „Res je, da je ta človek v hišo vlomil. Pa mislim, da je bil že s tem dovolj kaznovan, ko je videl, da so mu lestvo odnesli in da ga spodaj čaka orožnik!“

Prikupiti se je hotel. Grofinja sobnemu slikarju: „Jaz sem vam velela sobno rdečkasto slikati; vi ste jo pa poslikali plavo!“ — Slikar: „Oh milostna, pomislite vendar, da imate plavo kri!“

Dozdevni vzrok. Učitelj: „Lojze, zakaj te ni bilo včeraj v šolo?“ — Lojze (bojazljivo): „Saj sem bil že blizu; pa sem videl, da so se na plotu sušile hlače gospoda učitelja — in sem mislil, da ne bo šole!“

Pijančevanja se odvadil. A.: „Tebe ni več v gostilno! Kako je to?“ — B.: Sem se odvadil popivati. Ko sem bil zadnjič prišel domov, sem ženo ‚topelt‘ videl — in to me je spametovalo!“

Modrijan. A.: „Ta mož, ki gre mimo, je modrijan!“ — B.: „Kako poznaš?“ — A.: „Ker molči!“

Nedolžna žalost. Mojster: „France, zakaj pa jokaš? Ali se ti toži po domu?“ — Vajenec: „Oh ne, mojster! Le zato jokam, ker so za tako majhen košček mesa, kakor ga imam na krožniku, vola ubili!“

Premeten lisjak. V nekem vrtu v Kopenhagenu, ki pripada blaznici, je sedel eden gojencev tega zavoda in se delal, kot da lovi ribe. S trnkom, na katerem je bil črv, je nihal nad grmom velikega tulipana. Eden mimoidočih je pomislil: „Ubogi norec, res, človeku se mora smiliti.“ Nato reče glasno: „Kaj delate?“ — „Lovim ribe,“ je dejal ta: „Tako. Le koliko časa mislite biti tu?“ — „Cel dan.“ — „Vi, čujte! Pojdite raje z menoj na čašo kave, bo bolj pametno.“ Sta odšla. Dobil je kavo in cigarete. Gospod je dejal: „Teda, vi ste lovili ribe? A, koliko ste jih vlovili?“ „Norec“ je pihnil oblak dima v zrak in odgovoril: „Vi ste četrti, dober gospod...“

Sadjevec, vino in kislavo vodo
razpošilja A. OSET - p. Guštanj.

**V Rodinah pri Črnomlju je naprodaj
POSESTVO**

obstoječe iz hiše št. 12, kleti, nad 3000 m² vinograde in okoli 40.000 m² travnikov, oziroma košenic, ki se dajo večinoma porabiti tudi za njive ali vinograd; na prodaj je tudi kletarska posoda idr. Prodajalo se bo na licu mesta dne 30. t. m. ob pol 2. uri popoldne. Proda se po parcelah ali tudi skupno.

**Tvrda E. GUŠTIN v Metliki - dobavlja
poljedelske stroje**
vseh vrst. — Zahtevajte cenik!

Čokolada, čaj, kava, prav dober kavni nadomestek, cikorija, izboren esenc za čaj - nadkriljuje vse do sedanje - samo dve žlici v čašo tople vode napravi najboljši čaj z rumom; sukanec, svila, drete, toaletno milo, trpežni čevlji, usnje, blago za ženske in moške obleke, platno, rjuhe in drugo - se ceno prodaja

**v skladišču Balkan, v prostorih
mlekarske Zveze, 1. nadstropje,
Alojzij Olifčič v Ljubljani.**

Steklo se dobipri Matko Maloviču, mizarju v Novem mestu, in se vpovstavlja v okvirje (okna). Ob enem se priporoča za naročila mizarske stroke vseh del.

Večja množina slame

je na prodaj. Kje, pove uredništvo Dol. Novic.

Kmetijska šola na Grmu pri Novem mestu

oddaja jajca za valenje

od čiste štajerske in plymouthovske pasme. Naročila po pošti se tudi izvršujejo.

Dobro ohranjen otroški voziček je naprodaj. Več v Kandiji št. 59 poleg kolodvora.

Na prodaj lepa, črna plemenska kobilica, vže k žrebcu pripuščena; tudi dve kravi, breji — prvi je rok nosečnosti že potekel, drugi sredi maja — prima mlekariče. Dalje voz, le malo rabljen.

Franjo S. Hrovat, Št. Peter pri Novem mestu.

Odda se 2000 kg krme za živino, eno moško kofo, eden dvocevni dalnogled, 22 kg usnja tudi za konjsko upravo, obuvalo št. 41 do 45, ter nekaj svile. Kdor da nekaj slanine, ima prednost. Posodi se znanec nekaj krompirja in koruze za letošnji pridelek, po dogovoru. Poizve se dne 6. aprila od 9. do 12. ure popoldan na postaji Mirnapeč.

Pletilka na stroj

sprejema pletenje novih in podpletenje starih nogovic vsake velikosti in izvršuje točno po naročilu.

E. Č. v hiši št. 62 - Novo mesto.

- LOGAR -

(gozdar) invalid, sam ali z delavno družino, se sprejme na pristavi Srebrniče Novo mesto.

VOSEK čist in voščine kupi po najnižjih cenah. — Kje, pove uredništvo Dolenjskih Novic pod „Vosek 340.“

**Mestno županstvo v Novem mestu odda takoj
tesarsko delo**

za napravo kopalšča na Krki ob mestnem sejmišču na Loki. Natančneje pojasnilo se dobi v mestni pisarni ob uradnih urah.

Naznanilo in priporočilo.

Podpisani vljudno naznanjam, da sem otvoril v Novem mestu št. 52 svojo

ključavničarsko obrt

ter bodem točno, solidno in po zmernih cenah izvrševal vsakovrstna v mojo stroko spadajoča dela in popravila. — Priporočujem se slavnemu občinstvu iz mesta in okolice v blagohotna obilna naročila. — Odličnim spoštovanjem

Josip ŠOT, stavbeni in umetni ključavničar.

NOVO MESTO, 20. marca 1919.

Jamčeno pristno seme

krmljne pese „Mamut“, rdeče in rumene, izboljšane, pošilja proti povzetju kilogram po K 22 — franko J. RUDMAN, trgovina z mešanim blagom in železom v Krški vasi pri Brežicah ob Savi.

Gospodarska Zveza v Ljubljani
ima v svoji zalogi večjo množino
pesnega in repnega semena

Razpolaga tudi s semenom sladkorne pese. Čebulo oddaja po 40 vin. 1 kg. Na zalogi ima tudi suho sočivje za krmo živini. Ravnokar so došle tudi stiskalnice za sadje. Blagovolite se obrniti v slučaju potrebe le na gorenji naslov.